



BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA ONGLI INTIZOMNI TARBIYALASH YO'LLARI

M.Melikuziyeva-BT kafedrası dotsent v.b
Mamajonova Go'zalxon Mahmudjon qizi – 06/22 guruh talabasi
O'rinboyeva Matlubaxon Sirojiddin qizi – 08/24 guruh talabasi

Annotatsiya: Maqolada boshlang'ich sinfda o'quvchilar o'qish davridagi bolaning fikrlashi, xarakteri, ijtimoiy muomala ko'nikmalari va eng muhimi, ongli intizom asoslari shakllanishi va shu sababli boshlang'ich sinf o'quvchilarida ongli intizomni shakllantirishning muhim pedagogik vazifalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Ongli intizom, tartib, pedagogik vazifa, reja, natija, taraqqiyot, kamolat.

Yangi O'zbekiston taraqqiyotida ta'lim-tarbiya masalasi eng muhim ustuvor yo'nalishlardan biri bo'lib qolmoqda. Ayniqsa, maktab ta'limi tizimida boshlang'ich sinf — o'quvchining shaxsiyati shakllanishida poydevor bosqichi hisoblanadi. Ushbu davrda bolaning fikrlashi, xarakteri, ijtimoiy muomala ko'nikmalari va eng muhimi, ongli intizom asoslari shakllanadi. Shu sababli boshlang'ich sinf o'quvchilarida ongli intizomni shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi.

Ongli intizom — bu faqat tashqi nazorat ostidagi tartib emas, balki o'quvchining o'z harakatlariga, odob-axloqiga, o'qishga va muomala madaniyatiga ongli ravishda yondashuvi, mas'uliyatni his qilgan holda o'zini boshqara olish qobiliyatidir.

Ongli intizom quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

- o'z xatti-harakatini anglab boshqarish;
- o'z vaqtida vazifalarni bajara olish;
- boshqalarga hurmat bilan muomala qilish;
- jamoa qoidalariga amal qilish;
- ichki tartibni saqlash.

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi hamdir. O'quvchilarning ongli intizomini shakllantirishda quyidagi yo'llar samarali hisoblanadi:

1. **Shaxsiy namuna** O'qituvchi o'zi intizomli, adolatli, halol va mas'uliyatli bo'lsa, o'quvchilar unga ergashadi. Bolalar ko'proq ko'rganini takrorlaydi, shuning uchun o'qituvchining har bir harakati ularning ongiga ta'sir qiladi.

2. **Sinf qoidalarini birgalikda ishlab chiqish** O'quvchilar bilan birgalikda sinfdagi intizom qoidalarini ishlab chiqish va ular bajarilishining sabablarini tushuntirish o'z samarasini beradi. Bu yondashuv o'quvchilarda mas'uliyat hissini oshiradi.

3. **Ma’naviy-ma’rifiy suhbatlar** Har kuni yoki haftada bir marotaba qisqa tarbiyaviy suhbatlar o‘tkazish orqali bolalarga intizomning hayotdagi o‘rni haqida tushuncha berish foydali.

4. **O‘yin va rolli mashg‘ulotlar** Intizomni shakllantirishda o‘yin usullaridan foydalanish o‘quvchilarda qiziqish uyg‘otadi. “Yaxshi do‘st qanday bo‘ladi?”, “Tartibli bola qanday yuradi?” kabi mavzular asosida rolli o‘yinlar o‘tkazish mumkin.

5. **Maqto‘v va rag‘bat** Intizomli xatti-harakatlarni ko‘proq e’tirof etish, bolalarni og‘zaki maqto‘v, belgilar, stikerlar, “hafta namunali o‘quvchisi” kabi uslublar bilan rag‘batlantirish foydali.

6. **Ota-onalar bilan hamkorlik** Ongli intizomning uyda ham davom etishi zarur. Shu bois ota-onalar bilan muntazam muloqotda bo‘lish, maslahatlar berish va birgalikda ishlash muhimdir.

Pedagogik metodlar Ongli intizomni tarbiyalashda quyidagi metodlardan foydalanish mumkin:

- **suhbat** — bolalar bilan ijtimoiy, axloqiy mavzularda ochiq suhbatlar o‘tkazish;
- **bahs-munozara** — kichik savollar orqali ularning fikrini bildirishga undash;
- **muammoli vaziyatlar** — turli ijtimoiy holatlar orqali intizomli yo‘lni tanlashga o‘rgatish;
- **lavhalar va hikoyalar** — kichik ertak yoki hikoyalar asosida saboq chiqarish.

Xulosa qilish mumkinki, boshlang‘ich sinf — bu shaxs shakllanishining ilk bosqichi. Shu bosqichda bolalarda ongli intizomni shakllantirish, ularni ijtimoiy hayotga tayyorlashning asosiy kalitidir. O‘qituvchining sabr-toqati, yondashuvi va tarbiyaviy uslublari orqali bu jarayon samarali yo‘lga qo‘yilishi mumkin. Ongli intizomli o‘quvchi — ertangi ongli fuqarodir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1 Ziyayev, A. I. "NATIONAL AND CULTURAL PECULIARITIES OF ENGLISH, RUSSIAN AND UZBEK PHRASEOLOGICAL INTENSIFIERS." *International scientific journal* 40.34 (2016): 65-71.

Ziyaev, A. I., and Z. J. Aliyeva. "INTEGRATION INTERNET TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES." *Вестник магистратуры* 5-4 (128) (2022): 140-142.

Sh, Abduraximov. "ISSUES OF FORMATION OF THE CENTER FOR MASTERING FOREIGN EDUCATIONAL PROGRAMS THAT FORM CIVIL EDUCATION IN STUDENTS IN THE SYSTEM OF PRIMARY EDUCATION IN UZBEKISTAN." *International Journal of Early Childhood Special Education* 14.7 (2022).

Ziyayev, A. N. "PRIMARY EDUCATION AND AESTHETIC SENSE TRAINING." *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES* ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876 16.06 (2022): 62-64.